

**Uroczystość
błogosławieństwa
odremontowanych
organów**

**w kościele
Najświętszego Serca
Pana Jezusa
w Raciborzu**

19 października 2014

W przeddzień 79. rocznicy poświęcenia naszego parafialnego kościoła, 19 października 2014 roku, poprzez obrzęd błogosławieństwa oddajemy po gruntownym remoncie do liturgicznego użytku organy. Każda rocznica narodzin kościoła skłania nas do wspomnienia tych, którzy wielkim wysiłkiem budowali kościół, posługiwali w nim, przez całe lata troszczyli się o niego. Dzięki tym staraniom i wysiłkom wszystkie następne pokolenia doświadczały miejsca osobistej bądź wspólnotowej modlitwy, przeżywało liturgię i karmiło się sakramentami. Wspominamy postać pierwszego proboszcza ks. Jana Posta, któremu muzyka kościelna leżała na sercu. W swojej kronice pod datą 4 września 1938 roku odnotował: „Poświęcenie nowych organów przez ks. Schulza z parafii N.M.P. Dotychczasowe, wypożyczone małe organy, zostały zastąpione przez organy nowe, które wystawiła za 5 782 RM firma Roklfin, Lüstriagen-Osnabrück. Nowe organy posiadają 16 głosów i dwa manuały”. Wspominamy także kolejnego proboszcza ks. Alojzego Jurczyka, który postarał się o nowy, znacznie większy, bo 39 głosowy instrument.

W tę historię kościoła pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa jesteśmy wpisani my, nasze obecne pokolenie. Teraz nam trzeba zadbać o miejsce naszej modlitwy i liturgii. Cieszę się, że udało się sprezentować na kolejne urodziny kościoła przywrócone do pierwotnego blasku organy. To także dar dla Kościoła, a więc dla wspólnoty wierzących, dla wspólnoty parafialnej. Dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do tego daru. Nie byłby on możliwy bez

licznych ofiar Parafian. Remontu podjął się p. Henryk Hober. Całość nadzorował ze strony Kurii Diecezjalnej ks. Grzegorz Poźniak. Remont chóru wykonała firma p. Potysza. O poświęcenie organów prosimy ks. Bogdana Kicingera, wychowanka ks. Posta. Wszystkim za ofiarność i wykonane prace serdecznie dziękuję.

ks. Adam Rogalski

OBRZĘD BŁOGOSŁAWIENSTWA ORGANÓW

Wprowadzenie

Drodzy Bracia i Siostry, zgromadziliśmy się, aby pobłogosławić odnowione organy, dzięki którym sprawowanie liturgii w tym kościele będzie piękniejsze i bardziej uroczyste. Wykonywanie muzyki podczas świętych czynności zmierza przede wszystkim do uwielbienia Boga i uświęcenia ludzi. Dźwięk organów staje się wspaniałym znakiem owej pieśni nowej, jaką winniśmy śpiewać Bogu. Zgodnie z nauką świętego Augustyna wtedy szczerze śpiewamy pieśń nową, kiedy dobrze żyjemy, z radością przyjmujemy nakazy woli Bożej i przez wzajemną miłość wypełniamy nowe przykazanie.

Jako członkowie jednego Kościoła, jednym głosem i jednym sercem wzywajmy Boga, naszego Ojca.

MODLITWA BŁOGOSŁAWIENSTWA

Panie Boże, Ty jesteś nieprzemijającym pięknem, Ty mądrze rządysz światem i z dobrocią przyozdabiasz ziemię, Ciebie wielbią zastępy Aniołów, zawsze posłuszne Twoim rozkazom. Twoją chwałę głoszą ciała niebieskie, niezmiennym ruchem wykonując nakazy Twojego Prawa. Wszyscy odkupieni jednogłośnie opiewają Twoją świętość i z radością wielbią Cię sercem, ustami i życiem. Także my, lud Twój święty, zgromadzeni w tym kościele z rozradowanym sercem, pragniemy złączyć nasze głosy z pieśnią wszechświata.

Prosimy Cię, pobłogosław **+** te organy, aby nasze hymny pochwalne jeszcze godniej brzmiały przed obliczem Twojego majestatu. Niech nasze uwielbienia i prośby, wspierane dźwiękiem organów, wznoszą się ku Tobie w doskonałej jedności. Przez Chrystusa, Pana naszego.

Wszyscy odpowiadają:

Amen.

Procesja udaje się na chór muzyczny kościoła. Kapłan kropi organy wodą święconą i okadza je. W tym momencie rozbrzmiewa utwór organowy.

KRÓTKA HISTORIA ORGANÓW W KOŚCIELE PARAFIALNYM NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA W RACIBORZU

Organy należą do grupy instrumentów dętych klawiszowych. Są największym i najbogatszym pod względem możliwości brzmieniowych instrumentem – żaden inny nie dysponuje tak bogatą skalą barw dźwięku. Również żaden inny nie ma tak skomplikowanej budowy. Z tej racji organy są nazywane królewskim instrumentem. Chociaż ich rodowód sięga trzeciego wieku przed narodzeniem Chrystusa, to dopiero ponad tysiąc lat później, w połowie VII w., papież Witalian I (657–672) wydał oficjalną zgodę na wprowadzenie ich do Kościoła i od tego czasu na stałe znalazły tu miejsce. Dziś trudno sobie wyobrazić katolicką świątynię bez nich. Tę niepodważalną pozycję organów ugruntowują oficjalne wypowiedzi papieży dwudziestego wieku. Do nich nawiązał Sobór Watykański II w „Konstytucji o liturgii świętej” uchwalonej 4 grudnia 1963 r. Potwierdził bowiem, że tradycyjnym instrumentem Kościoła są organy piszczałkowe, które należy mieć w wielkim poszanowaniu, gdyż dodają one sprawowanej liturgii majestatu, a umysły wiernych ukierunkowują na rzeczywistość transcendentną.

Organy, na które dziś, po generalnym remoncie, patrzymy i które błogosławimy, są już trzecim instrumentem naszej świątyni. **Pierwszy zabrzmiał w dniu konsekracji kościoła, czyli 20 października 1935 roku.** Były to organy wydzierżawione od firmy Gebrüder Rieger z niedalekiego czeskiego Krnowa. Ta duża firma organmistrzowska (w ciągu 130-letniej działalności, od momentu powstania do 1992 roku, wybudowała 3569 instrumentów) miała piękny zwyczaj, wypożyczania swych organów do nowych kościołów, by wierni tworzący dopiero wspólnoty parafialne mogli od samego początku godnie celebrować liturgię. Były to najczęściej organy małe, tymczasowe, ale dobrze spełniające swe liturgiczne zadania. Historia wspomina, że na tych organach grał miejscowy nauczyciel nazwiskiem Adamietz.

Tymczasowe, małe organy musiały być zastąpione instrumentem, który by należycie i w pełni swym brzmieniem ogarnął wielką przestrzeń kościoła. A jest to przestrzeń modlitwy, skupienia i kontemplacji dla prawie 2000 wiernych. Ówczesni parafianie wraz z kapłanami zdawali sobie sprawę z faktu, że piękna architektura kościoła domaga się adekwatnego wyposażenia, w tym także organów. Niedługo po konsekracji świątyni, w firmie Roklfling, Lustriagen – Osnabrück zostały zamówione 2-manuałowe, 16-głosowe organy. **Ich poświęcenia dokonał już w dniu 4 września 1938 r. proboszcz kościoła farnego, Ks. Georg Schulz.** W księdze pamiątkowej autorstwa dr. Janusza Nowaka czytamy: „Ksiądz Post dokładnie i z wielką satysfakcją sprawdził możliwości organów, których zakup wieńczył dzieło budowy kościoła Najświętszego Serca Pana Jezusa”. Warto zaznaczyć, że Ks. Jan Post był kapłanem niezwykle muzycznie utalentowanym, posiadał słuch absolutny. Stąd też organy, muzyka liturgiczna, organiści podlegali jego szczególnej opiece. Nastąpił jednak czas wojny. Organy, którymi cieszyli się proboszcz i parafianie, zostały poważnie uszkodzone w czasie nalotu bombowego w Wielki Czwartek 1945 roku. Po zniszczeniach drugiej wojny światowej instrument do użytku liturgicznego przywrócił, z pomocnikami, osobiście Ks. Jan Post. On też pieczołowicie o organy dbał. Corocznie, w czasie wakacji, naprawiał je i stroił. Niekiedy w czasie drugiej porannej Mszy św. zasiadał za kontuarem i pięknie, w starym stylu bachowskim akompaniował do pieśni oraz improwizował. Do momentu swego wyjazdu do Niemiec na organach tych grała Małgorzata Rzodeczko. W latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych organistą był Paweł Kowol.

Pierwsze i drugie organy posiadały jednoczęściowy prospekt, który umieszczony był po prawej stronie naszego chóru (patrząc od ołtarza).

Historia obecnego, trzeciego już, instrumentu sięga lat osiemdziesiątych dwudziestego wieku. **W 1982 roku ówczesny proboszcz parafii Ks. Alojzy Jurczyk zlecił firmie Bronisława Cepki z Popowa koło Wroniek budowę nowych organów.**

Rozpoczęły się prace projektowe. Po wielu konsultacjach z Diecezjalną Komisją d/s Muzyki Kościelnej w Opolu, Firma p. Cepki zaproponowała 39-głosowy instrument o trzech manualach i pedałem z zastosowaniem wiatrownic mechanicznych i elektryczną trakturą. 14 grudnia 1985 roku,

po zakończeniu budowy organów Diecezjalna Komisja d/s Muzyki Kościelnej dokonała odbioru instrumentu, który następnie został **uroczyście poświęcony 19 stycznia 1986 roku przez Ks. Biskupa Gerarda Kusza**. Organy posiadają dwuczęściowy prospekt, umieszczony symetrycznie po obu stronach chóru z wolnostojącym kontuarem. Trzy manualy i 39 głosów umożliwiają urozmaicony akompaniament do pieśni oraz zapraszają do upiększania liturgii grą solową. Wypełniają swym brzmieniem całą, chrystocentrycznie zaprojektowaną, przestrzeń świątyni.

W czasie 28 lat służby w liturgii naszej parafii organy były kilkakrotnie, doraźnie remontowane, by mogły dobrze spełniać swoje funkcje.

Obecny generalny remont obejmował: czyszczenie szafy organowej oraz wnętrza wiatrownic, regulację zasuw i kłap, gruntowną renowację stołu gry (kontuaru), wymianę uszkodzonych przez szkodniki drewnianych elementów, srebrzenie piszczałek prospektowych, konserwację piszczałek drewnianych i szafy organowej środkiem owadobójczym, a także intonację i strojenie głosów. (W całych organach jest 2592 piszczałki, w większości ukrytych za prospektem).

Dziś uroczysty obrzęd pobłogosławienia odremontowanych organów. Pragniemy tym sposobem wyrazić wdzięczność Panu

Bogu za prace wykonane „na rzecz naszego królewskiego instrumentu” i za ofiarność wiernych. Zarazem chcemy prosić o Światło Ducha Świętego dla organistów, którzy będą zasiadali przy tych organach, jak i dla wszystkich uczestniczących w liturgii, aby mieli świadomość roli muzyki w celebracji i by muzyka liturgiczna była dla nich „skarbem nieocenionej wartości i integralną częścią uroczystej liturgii” (Kl 120).

Kończąc opowieść o historii naszych organów, warto zauważyć, że nasz kościół od chwili konsekracji był zawsze podczas liturgii kościołem rozmodlonym śpiewem, ubogaczonym grą organową. Organy bowiem nie tylko akompaniują ludowi, podtrzymując jego śpiew, ale swymi solowymi dźwiękami wyrażają tajemnice okresów liturgicznych, służą medytacji i kontemplacji. Dziś niekiedy za mało uwagi poświęca się dobrej grze solowej na organach, a przecież to nie tylko pieśnią ludową czyni się liturgię owocną i piękną. Ważkie są tu słowa Ojca Świętego Benedykta XVI: „Wszędzie tam, skąd wyrzucono piękno, gdzie ceni się tylko rzeczy użyteczne, coraz wyraźniej widać przerażające zubożenie. Liturgia ‘prosta’ to nie znaczy prostacka lub tania”. Niech więc, wzorem przodków nasza wspólnota parafialna modli się śpiewając, medytuje słuchając, wielbi Pana Boga piękną, zgodną z zasadami Kościoła Liturgią.

ks. Bogdan Kicinger

MAŁA ENCYKLOPEDIA ORGANÓW

1. **Organy** – greckie Organon, należą do największych instrumentów dętych i jednocześnie klawiszowych. Składają się z trzech podstawowych części: **piszczałek** ułożonych w poszczególne głosy; **miechów** – urządzeń dostarczających powietrze; **traktury** – urządzeń służących do rozdzielania zgęszczonego powietrza głosom za pośrednictwem registrów i klawiatury. **Prospekt organowy**: obudowa zewnętrzna czyli szafa organowa. Elementy nie mające związku z muzyką, ale stanowiące architektoniczno-plastyczne rozwiązanie wyglądu zewnętrznego organów, często będące odrębnym dziełem sztuki. Widoczne na zewnątrz piszczałki spełniają na ogół dwie funkcje: muzyczną i dekoracyjną.

2. **Piszczałki organowe** – są źródłem dźwięku w organach. Ciałem drgającym, wydającym dźwięk może być słup powietrza albo metalowy języczek. Stąd dzielimy piszczałki na wargowe (źródłem dźwięku jest słup powietrza) i na języczkowe (źródłem dźwięku jest metalowy języczek). Do budowy piszczałek używa się drewna i metali. Z metali używa się: cyny, cynku, rzadziej miedzi i ołowiu.

3. **Głosy organowe**. Każda piszczałka organowa może wydać tylko jeden dźwięk (z klarnetu czy fletu możemy wydobyc szereg dźwięków). Dlatego łączy się pojedyncze piszczałki w zespoły zwane głosami organowymi. Głos organowy to sze-

reg piszczałek tak dobranych, że każda następna wydaje kolejny ton skali muzycznej. Ich dźwięki mają zbliżoną barwę i natężenie.

4. Stół gry – kontuar – tu znajdują się wszystkie urządzenia, poprzez które organista przekazuje swoją wolę. Są to więc: **klawiatury, włączniki głosów** (rejestry) i różnego rodzaju urządzenia pomocnicze, ułatwiające orientację w rozkładzie i działaniu kontuaru – tabliczki informacyjne, sygnały świetlne, oświetlenie klawiatury pedałowej, dodatkowe efekty jak tremolo, echo itp. **Manuał** – klawiatura do grania rękoma. **Pedał** – klawiatura do grania nogami. **Ławka** – organista grający rękami i nogami, musi się wygodnie i pewnie usadowić. Stąd buduje się ławki przesuwane, które można podnosić i obniżać. Grający zależnie od wzrostu może sobie ławkę odpowiednio ustawiać.

INFORMACJE O ORGANACH

Budowniczy: Cepka Bronisław

Rok budowy: 1986

Ilość manualów: III + P

Liczba głosów: 39; 52 rzędy piszczałek

Zakres klawiatur: manualowej: C-g

Traktura: elektryczna

Wiatrownice: manualów klapowo – zasuwowe,

Wiatrownice pedału stożkowe

DYSPOZYCJA ORGANÓW:

MANUAŁ I

1. Pommer 16	4. Pryncypał 4'
2. Pryncypał 8'	5. Flet poprzeczny 4'
3. Flet koncertowy 8'	6. Flet leśny 2'
4. Gamba 8'	7. Kwinta (pryncypałowa) 1 1/3'
5. Oktawa 4'	8. Piccolo 1'
6. Flet kryty 4'	9. Cymbel 3 ch 1'
7. Oktawa 2'	10. Obój 8'
8. Sesquialtera 2 2/3' + 1 3/5'	11. Clairon 4'
9. Mikstura 4 ch 2'	
10. Trąbka 8'	

MANUAŁ II

1. Gedekt 8'
2. Kwintaton 8'
3. Prestant 4'
4. Koppelflet 4'
5. Nazard 2 2/3'
6. Pryncypał 2'
7. Tercja 1 3/5'
8. Scharf 4 ch
9. Krummhorn 8'

MANUAŁ III

1. Pryncypał rógowy 8'
2. Salicjonał 8'
3. Flet rurkowy 8'

PEDAŁ

1. Kontrabas (drewno) 16'
2. Subbas 16'
3. Oktawbas 8'
4. Basflet 8'
5. Chorałbas 4'
6. Okaryna 2'
7. Mikstura 5 ch
8. Puzon (drewno)
9. Trąba 8'

POŁĄCZENIA

I - P, II - P, III - P,
II - I, III - I, III - II

Urządzenia dodatkowe:

Tremolo II, Tremolo III,
WK 2, Cresc.

Organmistrz inż. Henryk Hober. Urodził się w 1966 roku w Oleśnie. Jest absolwentem Wydziału Mechaniki Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu (1990). Jest także absolwentem Studium Muzyki Kościelnej w Opolu (dyplom uzyskał w 1993 roku) i od lat wraz ze swoją żoną pełnią posługę organistowską w rodzinnej parafii w Oleśnie. W 2005 r. zdał egzamin organmistrzowski przed komisją organmistrzowską w Cechu Rzemiosł Różnych w Krakowie uzyskując tym samym dyplom mistrzowski. Do egzaminu mistrzowskiego pod względem teoretycznym przygotowywał się pod kierunkiem ks. prof. dr hab. Jana Chwałka (Kierownika Katedry Instrumentologii Instytutu Muzykologii KUL) w Lublinie, a pod względem praktycznym w zakładzie organmistrzowskim Adama Wolańskiego w Lubaniu Śląskim. Działalność organmistrzowską rozpoczął w 1990 roku. Do tej pory zbudował od podstaw wiele nowych instrumentów m.in. w Kościeliskach, Ciasnej, Bodzanowicach, Rusinowicach, Rachowicach i Sierakowicach, Kórnicy, Krośnicy i Babicach. Przeprowadził rekonstrukcję zabytkowych instrumentów: w Strzelcach Namysłowskich i w Sośnicowicach. Lista większych remontów jest długa. Z samych tylko raciborskich parafii trzeba wymienić: Racibórz Markowice, Racibórz Sudół, Racibórz – Parafia św. Mikołaja, Racibórz Płonia. Oprócz tego dokonał przeniesienia instrumentów z Niemiec i ich ponownej adaptacji, m.in. w Studium Muzyki Kościelnej w Gliwicach oraz w kościele seminaryjnym pod wezwaniem św. Jadwigi w Opolu.

**KONCERT INAUGURACYJNY
26 PAŹDZIERNIKA 2014, GODZ. 16.00
W WYKONANIU BRYGIDY TOMALI,**

która jest absolwentką Akademii Muzycznej w Katowicach (fakultet teorii muzyki oraz organów). Ukończyła również Studium Muzyki Kościelnej przy Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego. W roku 2000 ukończyła studia podyplomowe w zakresie gry organowej w Akademii Muzycznej w Katowicach pod kierunkiem m.in. prof. Juliana Gembalskiego. Obecnie prowadzi klasę organów w Studium Muzyki Kościelnej oraz w Diecezjalnej Szkole Muzycznej II stopnia w Gliwicach jak również w PSM II stopnia w Katowicach. Współpracuje z zespołem Camerata Silesia. Jest członkiem Międzydiecezjalnej Komisji do Spraw Liturgii, Duszpasterstwa Liturgicznego i Muzyki Kościelnej dla Diecezji Gliwickiej Opolskiej i Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych, gdzie pełni funkcję Kantorki. Na pielgrzymkę Ojca Świętego do Gliwic w 1983 r. skomponowała antyfony nieszporne i przygotowała muzycznie scholę.

Program:

FELIKS **RĄCZKOWSKI** (1906–1989) – *Bogurodzica*

JOHN **STANLEY** (1712–1786) – *Voluntary C-dur*

TOMASZ **KALISZ** (1960–) – *Improwizacje na temat
„Jezu, Jezu do mnie przyjdź”*

CESAR **FRANCK** (1822–1890) – *Prelude, fugue et variation h-moll*

JAN SEBASTIAN **BACH** (1685–1750) – *Preludium chorałowe
„Allein Gott in der Höh’sei Ehr“ BWV 662 oraz
– Preludium i fuga Es-dur BWV 552*

**Zapraszamy na kolejny koncert organowy
11 listopada 2014 r. o godz. 16.30 w wykonaniu uczniów
Diecezjalnego Instytutu Muzyki Kościelnej.**